

ARXIV

DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

ANY XIX SEGONA EPOCA

SETEMBRE - OCTUBRE - NOVEMBRE - DESEMBRE DE 1937 :: N.º 106

SUMARI:

TEXT: La màxima excursió. — Visió del front, per *Joan Girona i Boada*. — El carrer de Baix, per *Mateu Avellaneda*. — La fosca bellesa de Praga, per *Ferran Canyameres*. — Can Canals, de Sant Quirze de Terrassa, per *J. M.ª Armengol i Viver*. — Per la vida del Centre, per *Josep M.ª Fargas, Prof. N.* — D'Excursionisme, per *R. Graner i Civil*. — Crònica. — Index del volum 1936 ~ 1937.

REDACCIO I ADMINISTRACIÓ: BONAVENTURA DURRUTI, 37

CONSTRUCCIÓ DE CLAUS de totes classes i ARTICLES DE FERRETERIA

Ramon Morral

Especialitat en tota classe de
Tatxes per a Calçats d'excursió

Mas Adei, 21

Taller, Mina, 60

TERRASSA

Casa Martorell

Perfumeria nacional i estrangera

Plaieria

Bisuteria

Paraigües

Ombrel·les

Objectes propis per a regal

Joaquim Maurín, 59 - Terrassa

VIDRES DE TOTES CLASSES

PREUS ECONOMICS

Casa Co

SANT PAU, 5

En les vostres excursions no deu
mancar-hi el fogó "Camping".

**OPTICA
ALSIUS**

F. Ascaso, 8 - Terrassa

Gran assortiment en ulleres. - Despatx de

receptes. - Prismàtics. - Brúixoles. - Maic-

rial fotogràfic. - Treballs per a aficionats

CASA CUNI

CONFITERIA

RUTLLA 52 : TERRASSA : TELEFON 1717

ARXIV

DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

ANY XIX

Segona època

SETEMBRE - OCTUBRE

NOVEMBRE - DESEMBRE 1937

NÚM. 106

La màxima excursió

UN dels guanys espirituals que amb més força s'arrapen al cor de l'excursionista, és el de valorar les coses amb altesa de mires i deixar de banda mesquineses que obstrueixen el camí ascendent de la humanitat. Aquesta qualitat adquirida rodolant d'ací d'allà amb els sentits oberts, ara, en el tràngol que vivim, és quelcom indispensable per a situar-nos al lloc d'honor que els esdeveniments reclamen.

Obvi és que s'ha practicat l'excursionisme tal com s'ha pogut i de cara a un guany integral i hem compartit alegries i dolors, companys de totes les ideologies aïermanats sota l'imperi de la natura. I d'aquesta tasca d'unió espiritual que d'una forma molt saludable el temps passat ha teixit, ara ens donem compte del seu immens valor.

Anàvem tots junts per camins més nobles i crestes més humanes que les simètriques voravies de la ciutat.

Deslligats per uns dies, per unes hores, del viure egoista i materialitzat de la urbs, atrets per la meravellosa natura, viviem moments feliços i d'alt valor cultural i filosòfic, que eren un tast saborós del molt i enlairat que podíem assolir. Ella ens imposava —per damunt de les misèries humanes que entelen els veritables objectius— una compenetració, un amor vers l'estudi fàcil i profitós.

De cara al vast i admirable llibre mestre, sentíem ànsies de superar-nos, de pulir-nos, d'ésser més sensibles per copsar amb més plenitud i claredat, tot quant els sentits adalerats i l'ànima modelant-se, descobrien..... Una traidora boira negra intenta prendre'ns la llum a que tenim dret, perquè és la nostra vida.

Prop d'una tercera part dels socis del nostre Centre són als rengles militars en lluita contra els invasors. Els que ací treballem per la mateixa causa, ens descobrim davant dels companys que tan ardidament defensen la terra, les costums, la llengua, les nostres vides....., essències elementals i bàsiques de l'excursionisme i del dret humà.

El destí us ha triat, companys, per aquesta màxima excursió. Excursió de ruta feixuga com cap d'altra per la seva grandesa i finalitat gloriosa; ruta pintada de foc i de sang i neta per vosaltres, excursionistes, de mesquineses que frenen les grans gestes que menen al millorament dels éssers humans.

Dignes sou, de la terra catalana.

Visió del front

Després de vuit dies de pluja, aquest plovisqueix a voltes imperceptible, altres de ruixada lenta però eficaç, pluja pròpia d'hivern, deixant fangosos camins i camps; aigua que moltes vegades et sents caure a l'esquena i altres la perceps des de darrera un finestral; il·luminant-te a la nit amb llums d'oli, espelmes i altres estris usuals en poblets sense electricitat, prop de les línies de combat, dóna bo de llevar-se un matí, amb la claror de l'alba, preveient un dia esplèndid i ple de sol. Per una ànima saturada de natura, com la dels excursionistes, amants d'aquesta, és un espectacle que renova l'optimisme i alegre l'esperit, encongit per les diades plenes de fredor i humitat. I encara és més bell, el contemplar, a través de les terres llises i ertes d'Aragó, sense arbres ni plantes, l'horitzó blanc, d'un blanc pur, lluint pels efectes del sol, dalt les serralades pirenenques, aquest Pireneu aragonès, ple de bellesa i magestuositat, d'una grandesa incomparable. Heu contemplat mai la magnificència d'un dia clar, contrastant amb la neu d'aquest Pireneu fronterer amb terres de França?

Aquestes altituds superbes amb crestes poc menys que inaccessibles, al fons d'un pla immens, mort, o quasi sense vida, on solament crien petites mates de farigola en petits desmunts, és quelcom imponent. D'un lloc quasi sense vida, fins a l'infinit curull de blancor.

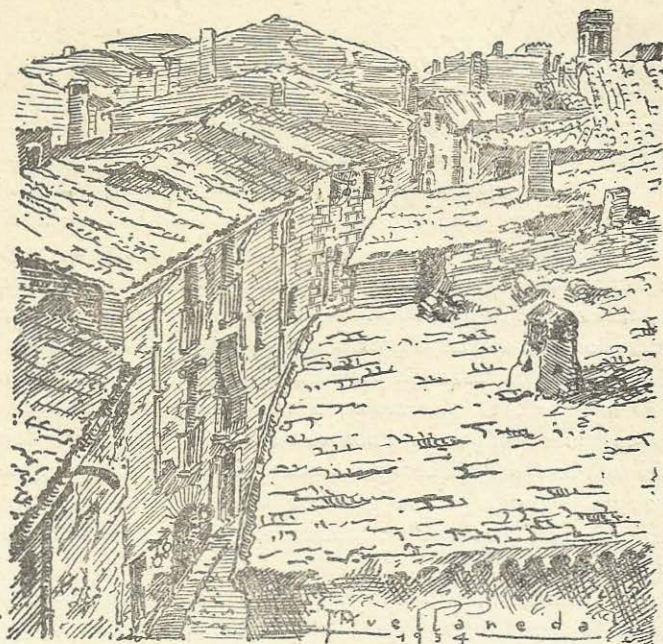
Aquest espectacle el copsen milers d'homes que estan lluint a aquest extens front, que va des de Jaca a Terol, portant bells instants de pau i tranquil·litat, en la intranquil·litat i perill de la lluita. Que gran i acollidora és la naturalesa!

JOAN GIRONA I BOADA.

Front d'Osca, 1-X-37.

La Natura parla de molt distinta manera als homes: com una bella dama, té els seus desconeguts, els seus visitants cerimoniosos, els seus íntims, els seus enamorats.

PRUDENCI BERTRANA.

El carrer de Baix

A l'enderrocar algunes cases d'aquest carrer, s'ha perdut l'únic tros que quedava més complet de la Terrassa vella.

En el segle XV, les seves cases feien de muralla a la reduïda vila. Al final del carrer s'obria el portal Jussà i el camí de Sant Quirze seguia entre camps daurats i vinyes verdes.

Ara, passades quatre centúries, solament una casa amb portal rodó i finestral partit per una graciosa columneta, ens parla d'aquesta vila medieval adossada al Castell Palau i rodejada de valls i muralles flanquejades per fortes torres de defensa.

En els segles XVI al XVIII s'aixecaven diverses cases notables en aquest carrer. La del Teixidor Bodies a l'angle del carrer d'en Cantarer; al finestral finament treballat, hi ha incisat amb noble orgull, la senyal de teixidor i la data 1575. Més avall hi havia a cal Petit de la Galera, amb teulada a dues vessants i gran com una masia. Va ésser construïda en el segle XVII.

A mig carrer es destaca un finestral del segle XVI tallat bàrbarament i finalment hi havia a ca la Baldirona, una casa amb parets de tàpia, plena de recons misteriosos i humits. Al pis unes habitacions esquifides, desiguals amb parets botarudes i sense simetria. En la façana exterior, un troç de la qual era de pedra picada, hi havia una finestra esculpida amb la data 1606 i un motiu heràldic.

* * *

Ara sota el pic devastador van caient les cases, deixant veure tota la seva pobresa. Unes clapes descolorides senyalen les habitacions i uns forats negrosos els llocs on hi havien les vigues. Més enllà un reguerot negre s'enfila paret amunt. Era la xemeneia.

Després, altres homes, amb el picot tornaran a fer de les seves, i els colors tristoís clapejaran novament les parets que queden en peu. Així, insensiblement, anirà desapareixent el carrer estret i ondulat per donar pas a un carrer ample i assolellat. Les cases de parets groixudes i de finestres esquifides seran reemplaçades per altres on l'aire i el sol es filtraran per donar nova vida.

La casa vella ha caigut,
l'àvia és morta i enterrada...

deia el gran dibuixant-poeta Apel·les Mestres.

Si: La casa vella ha caigut, però el record no es perdrà en nosaltres i si l'olor d'una flor o la tonada d'una cançó popular de temps llunyans ens evoca moments oblidats de la nostra infantesa, així les pedres d'aquest carrer arrenglerades fredament en algun museu, ens parlaran d'aquell temps secular en què Terrassa era una vileta la quietud de la qual era trencada solament pel soroll dels telers simbòlics que han fet de Terrassa una de les principals ciutats de Catalunya.

Desembre de 1937.

MATEU AVELLANEDA.

La fosca bellesa de Praga

Dintre les matinades de tardor perfumades per l'olor aspre de les fulles morents, entre una boira baixa freda i argentada, el moll principal de Praga, que travessa el centre de la ciutat com un ample boulevard, dóna la sensació d'una població del nord.

El riu Vltava, ample i poderós gonflat per les arestes agudes dels seus barratges, canta i rondina, gemega i brama en llargs ritmes d'una època antiga, sota el fosc llençol de boirina, talment una badia que, amb les seves aigües tranquil·les, banyés les ombres de les cases ennegrides i dels campanars fantàstics. Enmig de la corrent, ombrejades de vells arbres i de tupits arbusts, sorgeixen de la boira illes que evoquen una època feixuga. Durant aquestes brumoses matinades, la passarel·la dels molins i el bloc de les cases, rematat per una torre mig ogival, barra completament l'horitzó amb un cercle de rescloses, de trenca-gels i de barques que, lentament, es podreixen en l'aigua estancada, fent pensar en un recó de qualsevol port septentrional. La il·lusió esdevé completa quan un rem las fendeix l'aigua o quan una gavina esgarriada bat l'ala, esquincant, amb el seu vol ondulat, el teixit espès de la boira.

Cap al migdia, l'abraçada ardent i apassionada del sol, que sembla desesperar-se en pressentir el seu refredament immediat, els núvols i els vels del matí es fonen com per encant i per damunt dels vapors i de les aigües emergeixen gloriósament els arcs severs i foscos del pont ogival.

Sota el pal·li atzurat d'un cel en festa, s'encenen aurèoles damunt del cap dels sants, les estatués turmentades dels quals arrodoneixen admirablement els fermes contorns de les pilastres massisses. Aleshores n'hi ha prou amb una atenta mirada a l'atmosfera, que vibra dolçament sota la mirada lluminosa, per veure sorgir un admirable quadre d'encís italià i d'estil meridional, puix figures de bisbes, de monjos, de predicadors i d'ascetes, amb mitra, bàcul, crucifix o rosaris, poblen els arcs de triomf relligant la Praga dels afers amb la Praga dels nobles, arrenglerant-se aquestes estàtues en processó com per dirigir-se, al so de les campanes que se saluden d'una riba a l'altra, vers aquesta meravellosa ciutat del Vltava que resplandeix sota el sol del migdia.

Allà baix, al mig de dues serres, els durs encontorns de les quals són suavitzats per la col·loració delicada dels parcs i allà dalt, per damunt de les cases de teulades bombades i flexibles, que s'esgraonen exposant al cel

el carmí de llurs teules; per damunt dels jardins que pugen en terrasses relluïnt d'or venecià i de seda color de rovell; amunt de les escales zig-zaguejant, les lloses blanques de les quals beuen els focs del migdia, els campanars romans, els campanars gòtics, els campanars de tots els estils, es drecen en mig de la confusió bigarrada dels perfils i dels colors.

Els raigs de sol es concentren sota la verda cúpola del temple de Sant Nicolau que, sota la seva grandesa monumental, ja no sembla una obra d'arquitectura sinó que talment sembla una obra de la naturalesa, igual que una gegantesca muntanya herbosa aixecant-se cap al cel, brillant de color i de claror.

Les innombrables finestres somnolents del castell reial, s'escalfen fredolament. Es només un atzar de la perspectiva, una simple combinació d'idees o un gran símbol històric? El cas és que tota aquesta massa, tan seriosa dintre la seva tranquil·la sobrietat, molt poc articulada per balcons, desapareixent sota la verdor opaca de les plantes, trencada per la simplicitat pariona dels campanars de Sant Jordi, fa l'efecte d'un sòcol damunt del qual s'eleva el gegantí sarcòfag que és la Catedral de Sant Guiu. Que el sol teixeixi els seus fils d'aranya daurats damunt de les estàtues, entorn de les reixes pomposes, dalt del gran cimbori reial; que escalfi la lividesa i la tivantor gòtica dels dos germans del campanar gran; que es filtri sota les pilastres i sobre els florons, o que s'enfilí capriciosament a la fletxa, el cas és que la catedral resta sempre una tomba que domina tràgicament tot Praga.

FERRAN CANYAMERES.

CAN CANALS,

de Sant Quirze de Terrassa

I

El que avui és conegut per can Canals, de Sant Quirze de Terrassa, hi senda magnífica com a producte de constants millores i de diferents compres de parcel·les, arrodonida en una gran gleva que àdhuc enclou la veïna finca de can Molins —que fou conegut per Mas Latenal fins al segle XV— no ha tingut, naturalment, en els seus orígens ni en la seva formació l'apa-

rent uniformitat simple que es podria suposar actualment, a primer cop d'ull.

Són diversos els masos —en llur majoria temps ha destruïts i que gairebé no han deixat rastre— que podrien historiar-se dins de l'esmentada hisenda de can Canals i cadascun d'ells tingué les seves terres que de segur originàriament constituïen una finca, un patrimoni que per regla general els enllaços familiars anaven acumulant a altres hisendes i patrimonis veïns fins a formar —exactament com en la formació de les grans monarquies de l'edat moderna— les grans propietats, moltes vegades excessives i de difícil explotació directa per part dels propis amos... o pubilles, car molt sovint han vingut també aquestes a cloure les velles genealogies pairals, amb el consegüent ingrés d'un cabaler d'altra casa poderosa, sinó amb el casament de la rica pubilla amb un hereu igualment fort, ço que ha doblat la potencialitat de les propietats i la carga d'obligacions i deures a què cal atendre. Llàstima que a fi de comptes molts d'aquests patrimonis, compendi d'un seguit d'esforços de diverses generacions de cada casa i que arribaven a veure's coronats per l'hereuet esperat amb tanta il·lusió, han tingut una ràpida davallada i, a voltes, el final desastrós que no podia menys que portar li la poca preparació pagesa d'aquell cap de casa que, mal aconsellat, ha seguit carrera —i altres coses— a ciutat i ha esdevingut l'Hereu-escampa, per dissort massa conegut en terres catalanes...

Es ben excusable aquesta digressió i totes les consideracions que ella pot suggerir, car malauradament aquests esdeveniments han estat massa generals i àdhuc constitueixen un episòdic aspecte, ben interessant però, de l'estudi de la Masia catalana i de la seva història, aspecte per cert mestrirolament glosat en la famosa obra de Pin i Soler «La Família dels Garrigas».

Però deixem el to elegiac i tornem a can Canals del nostre temps, on poca cosa, gairebé res, trobarem de pedres de la vellúria i restes de remota antigor, perquè és evident que en els darrers segles aquest casal ha sofert molt canvis; el mas actual, molt recentment acaba d'ésser reformat, després de constants adobs i d'una notable ampliació a principis de segle, en què l'actual propietari el tenia poc més o menys tal com el seu pare va comprar-lo als darrers amos, més ben dit, en la subhasta a què va donar lloc la bona administració de la hisenda... Un botó de mostra: Tinc entès que l'acte d'adjudicació s'esqueia en els dies de Carnestoltes i, segons sembla, els ex-propietaris demanaren al nou amo que abans de prendre possessió del casal els el deixés encara per tot el Carnaval; ni cal dir que aquests pocs dies varen constituir el comiat més disbauxat dels estadants, car es diu que varen haver

d'ésser expulsats de la casa, privats com estaven de fer-ho serenament per llurs pròpies cames...

Aquells darrers propietaris foren els germans Feitto i Ramirez, un dels quals, renunciant els altres els seus drets, hagué de desprendre's de la finca, que els pervenia del seu pare Josep Marian Feitto i Canals; els autes del Concurs de creditors d'aquest, són del 20 de maig del 1859 i per ells prengueren possessió els síndics i l'immediat hereu, Frederic Feitto, féu la venda. El concursat havia heretat la finca de la seva mare Maria Teresa Canals, la darrera d'aquest cognom, morta en 1797 a Madrid i que s'havia casat en 1788 amb Josep Ignasi Feitto, procedent aquest de l'Hospital de la Santa Creu, de Barcelona, fill de pares desconeguts.

Tanmateix, en justícia cal tenir en compte que les malures de l'època, les guerres civils i també l'anterior, dels francesos, no ajudaven precisament als dits hereus per a fer rendir les finques, que com si tot això encara fos poc, venien ja gravades de resultes d'antics plets; sobretot no oblidem que tota aquesta gent, pel que sembla, sempre eren fora, no solament de casa seva sinó àdhuc de Catalunya i tot; entre les nostres dites populars, tan sàvies, hi aquella, encertadíssima i addient als fets que esmentem «Qui té mossos i no s'els veu, es fa pobre i no s'ho creu»... que no pot ésser més justificada en el cas de can Canals.

Tornem a l'esmentada pubilla, Maria Teresa. Era filla de l'hereu Marian Canals, el primer que deuria començar a gaudir novament del patrimoni, després d'un seguit de plets, incidents i lluites que, certament li valgueren el poder recobrar tot el que era ben seu, però això en condicions tan oneroses que al capdevall tornaven a deixar-lo ben endeutat i àdhuc en situació difícilíssima per a netejar i sanejar l'hisenda.

Fóra pesat d'explicar per peces menudes tota la llarga qüestió que el dit Marian «Canals—y—Gili» (amb aquest cognom compost es designava, conservant una tradició que ja documentarem després) va haver de seguir de resultes del plet que es veié obligat a posar als Pares Servites religiosos del Convent del Bonsuccés de Barcelona, que posseïen el Mas Canals per haver-lo adquirit en 1749 en el Concurs de Creditors de Fèlix Canals—y—Gili, besavi del dit Marian; la vídua d'aquell, Maria Capdevila, a pretext de què es veia molestada sovint per mor dels deutes que deixava l'herència del seu marit, va pretendre vendre l'hisenda per a cobrar-se'n ella primer, com a privilegiada i poder pagar després els creditors.

El seu fill, Joan Canals—y—Gili, *fideicomissari*, com a hereu gravat va

oposar-se a la cessió que feia la seva mare i a la venda que pretenia, consignant les quatrecentes quinze lliures catalanes a que digué pujaven els drets d'ella contra l'herència paterna i desestimada la instància, foren seqüestrats els béns l'any 1709. Els creditors varen disputar-se els drets llurs i les seves preferències fins a l'any 1712, en que va recaure sentència de graduació, però suplicada aquesta providència per Joan Canals, els autos varen romandre en tal estat, amb motiu d'ésser ell fora i sobretot per les bullangues i trasbalsos que aleshores empestaven Catalunya, amb les guerres de successió.

Els creditors aprofitant-se de tot això, varen nomenar Jutge àrbitre a don Josep Càrcer, Ministre de l'antiga Real Audiència, el que donà lloc a nova sentència en 1723, però tanmateix aquells seguien administrant els béns i cobrant-se amb els productes, fins que, cansats ja, en junta celebrada el 1748, resolen vendre a favor de l'esmentada Comunitat, que era un dels creditors d'en Canals, pel preu de sis mil vuitcentes lliures. El convent del Bonsuccés era ja propietari dels terrenys que junt amb la Torre dita de Sant Pau existeixen a la antiga quadre de Sant Pau de Riusec, terme de Sabadell, finca veïna de Cerdanyola i de can Canals, i que als dits religiosos els pervingueren en 1747, de donya Josepa Vives i de Quintana, per escriptura de venda.

Tant Joan Canals com el seu fill Marian, que era retorcedor de seda i que d'ençà de molts anys (1779) eren veïns de la ciutat de València varen tenir notícia de la venda del Mas Gili —que així també s'anomenava encara aleshores la hisenda d'en Canals— i fou resolt començar el plet, car, com consta haver declarat Marian més tard, ell recordava prou les queixes del seu pare, planyent-se d'haver de treballar, quan «a Catalunya tenia molts béns» i àdhuc «podien anar en cotxe» a més del que es pretenia del Convent.

Sembla que durant els trenta anys que els frares posseïren can Canals varen fer moltes millores, sobretot en qüestió de portar aigües, construir ponts, recs, etc., que certament hom va valorar com calia en venir el moment; sembla, però, que també varen fer destroces malmetent el bosc i fent llenya —molt en contra dels costums i ordenances aleshores vigents— en veure que fet i fet haurien d'acabar per tornar la finca als Canals i sense que allò ho tingués prou en compte l'Audiència, a desgrat de totes les reclamacions, que hi hagueren. Qui sap si durant aquell lapse de temps fou també transformat el casal, substituint la seva antiga o primitiva estructura per la relativament moderna construcció que encara subsisteix bàsicament; la façana

seria arrebossada, acolorint-la durant el segle XIX, del qual és segurament la pintura del clàssic rellotge de sol, amb la típica llegenda repetidament restaurada, que retrata una època:

«Cada hora que aquí apunto
de tu vida se descuenta
y puede ser que des cuenta
antes que llegue a otro punto».

A can Canals no queda res vell ni cosa que recordi els passats propietaris, com no sigui l'avui encara anomenada «Font dels Frares» que diu prou qui va estrenar-la o almenys qui va aprofitar-ne les aigües, probablement en els temps de les esmentades millores que varen fer els Servites a la finca.

J. M.ª ARMENGOL I VIVER.

Per la vida del Centre

Es trist tenir de confessar que en les actuals circumstàncies hi han socis que no trobant-se com altres que han tingut d'incorporar-se al servei militar, es donen de baixa del nostre Centre, donant per excusa que no els arriben els cabals per a tot, cosa que jo no els negaré ja que cada casa és un món, però no per això deixaré de dir-los que amb una mica més de bona voluntat i d'estimació per la nostra entitat, podrien estalviar per un altre costat a fi de poder pagar la migrada quota mensual que paguem.

N'hi han molts de companys que tot i no podent pagar la quota, no per això es donen de baixa, sinó al contrari que fan tot el possible per a pagar-la i a més ara que les nostres joventuts estan lluitant als camps de batalla i no poden ésser ací per ajudar a les tasques del Centre, s'ofereixen per suplir als que tenen de marxar i no escatimen hores ni dies per ajudar a portar les activitats del Centre

Es dolorós veure com altres en lloc de posar totes les seves energies per procurar que les activitats del Centre no minvin, sinó al contrari que millorin, perquè quan tornin els nostres companys del front i s'incorporin altra volta a la vida de la nostra volguda entitat, els poguem tornar el Cen-

tre amb millors condicions que quan el varen deixar per a partir als camps de batalla o quan menys que el trobin igual, però mai lliurar-els-hi malmès o sense vida.

Tenim d'ésser sincers amics; el que hi ha amb aquests que dic és que tenen un xic d'egoisme, ja que deuen dir entre ells, com que ara no és possible treure com abans tot el suc de la miserable quota que paguem, perquè no es fan excursions, festes ni conferències, el millor de tot és deixar d'ésser soci i després quan hagi passat l'estat actual de coses, llavors ja tornarem a ingressar com a socis i mentretant la feina i mal de caps que els tingui un altre.

Menys mal, que la poc lloable actitud d'aquests socis, es veu compensada amb la dels veritables amics, que a més de cercar nous socis i de fer entrar les seves amistats al Centre, procuren aguantar i treballar pel mateix i això perquè senten els batecs del veritable excursionista i volen aguantar en tot el possible el casal del mateix.

Tenim per cas la Secció femenina, que gràcies al seu esforç ha fet que sigui la capdavantera de totes les demés seccions femenines de les diferents entitats excursionistes d'aquesta ciutat i amb el seu entusiasme i ferma voluntat, ha posat al nostre Centre a un dels llocs primers de les entitats excursionistes de Catalunya.

Si aquesta guerra que tantes amargures ens causa, retrassa la marxa florent del Centre, quan menys no deixa de fer-nos un senyalat servei al posar-nos en evidència, quin són els millors associats i els qui solament ingressaren al Centre amb fins egoistes i desconeguts.

Consocis tots: Jo crec que si estimem fermament el nostre Centre, tenim de procurar fer entrar nous socis i treballar amb delit perquè el nostre volgut Centre continui essent el capdavanter de l'excursionisme terrassenc.

JOSEP M. FARGAS, PROF. N.

Frimario (desembre) 1937.

El veritable valor, consisteix en fer-se superior a les desgràcies de la vida.

NAPOLÉO.

D'Excursionisme

Encara que la pràctica de l'excursionisme és de creure-la tan antiga com l'existència de l'home, a la nostra ciutat fou a principis de l'any 1910, quan un esclat biològic amarat de patriotisme i de vera expansió, obria de bat a bat les portes de l'excursionisme col·lectiu.

En aquella època memorable, hi havia a Terrassa un estol d'homes cultes i disposats a desenrotllar una veritable tasca creadora.

Eren homes selectes i sensibles als batecs populars; obrien camí a les sàvies i justes aspiracions del poble, creant en un temps relativament breu, una munió d'entitats culturals i artístiques, entre elles, el Centre Excursionista. La llum de la cultura i l'esclat mascle dels sentiments purs, els aclaria i modelava la visió de l'art i la bellesa; un impuls impetuós i natural els movia a encendre les fogueres de l'entusiasme i l'acció, als que tenien una guspira de llum, al reconet més intrincat de l'ànima.

La destacada i brillant actuació d'aquests il·luminats en les diverses branques culturals i artístiques de la ciutat, fou quelcom extraordinari que remogué i trasbalsà favorablement el ritme cultural, senyalant una fita remarkable i progressiva, en la marxa ascendent de la ciutat.

L'excel·lent posició geogràfica i el caire industrial de la nostra ciutat, han tingut una gran influència en el feliç desenvolupament del nostre excursionisme.

«Benaurada la ciutat que té una muntanya a prop; des d'ella, podrà veure la seva petitesa», digué Maragall.

Nosaltres tenim sempre al nostre davant, l'alterós i arrogant Sant Llorenç del Munt, sempre formós, i temptador; no molt lluny, el Montserrat i el Montseny, gegants destacats de les nostres muntanyes i que donen fesomia pròpia a la nostra terra.

Els saborosos fruits que l'excursionisme orrena gentilment als seus enamorats, són repartits merescudament i tenen una influència enorme en tots els nostres afers.

Terrassa, ciutat industrial i culta, enjoiada amb monuments artístics i amb un bon estol d'artistes i voltada d'un paisatge mascle i variat, l'excursionisme, li ha estat una necessitat.

Hem tingut —hi tenim— homes que han penetrat tan pregonament en el tons del bon excursionisme, n'han donat una idea tan lluminosa als seus

enamorats, que aquests s'han superat i fins han fet sentir llur penetrant sentor, als qui tenen els sentits quelcom endormiscats. Han sotraguejat i remogut la ciutat, mostrant-li la bondat i la bellesa, en el reconet més humil de la selva.

Aquella mirada espurnejada de serena frescor que l'excursionista, l'enamorat de la natura adreçava meravellat a l'infinit tot pensant que ell, ésser mortal, té el deure de procurar viure amb tota plenitud les excel·lències per a ell creades, assolint si possible fos, el cim de les seves magnífiques qualitats limitades, aquella mirada cristal·lina i acerada, plena de vida i de llum sortida de l'ànima tranquil·la i bondadosa, s'ha vist entelada, s'ha vist ennegrida per les feres humanes que no saben res de la pau dels homes i no poden capir la tranquil·litat, la veritable i sublim tranquil·litat de l'ànima.

La natura és sàvia i és de creure que tot el que passa, és que ha de passar, car és platònica amb exemples perfectament comparables al cas que vivim: una gelada «fora de temps» elimina una munió de plantes abans de produir; un terratrèmol destrueix una considerable part de terres i vides en plena joventut; un volcà llença foc i lava bullenta; la mar s'agita desmesuradament i engoleix éssers humans... Els sofriments afinen l'esperit.

Amb serenitat i entusiasme viril, lluny d'egoismes miserables, lliurem-nos en cos i ànima al moment històric i transcendental que il·lumina la nostra terra. Cal ésser generós i decidit davant la perspectiva d'un millorament dels humils i més quan la tràgedia s'ha desfermat en justa i natural defensa.

Tot quan es faci en profit dels humils, és poc. Cal viure amb molta atenció i valentia, aquests dies tan plens de gestes importants, aquesta època tan viva i condensada que equival a centúries encallades. Ací es defensa la llengua, la terra, la llibertat i la dignitat humana, que és un deure elemental de tota persona digna. Aquestes coses tan nostres que ens volen arrabassar gent estrangera, no en sortiran pas.

Els excursionistes, sempre les han estimat i defensat aquestes valors tan estretament lligades a llur ideologia, lluny de tota política, car són homes d'esperit lliure i llur vida s'escola de manera normal i saben que viure, és precisament portar-se com homes.

Amb oposades i molt més greus circumstàncies, som homes com aquells que a l'any 1910, creaven quelcom que era una necessitat: homes que obrien camí a les sàvies i justes aspiracions del poble.

No es farà mai prou, en benefici dels humils.

R. GRANER I CIVIL.

Crònica

Biblioteca.—Ultra les revistes i butlletins que periòdicament es reben al Centre, han ingressat a la nostra Biblioteca els següents volums, cedits per la Conselleria de Cultura del nostre Ajuntament.

Tradicions Peruanes, (quatre volums), per Ricard Palma; La Ciència Moderna, per Juli Brontà; America, (quatre volums), per varis; Antologia Americana, per poetes americans; Vida de la Virgen Maria, per Sor Maria de Jesús de Agreda; Valentina, per E. C. Price; La Princesita de los Brezos, per E. Marlitt; Libro de Oro de la Vida, per L. C. Viada i Lluch; Nerón, (tres volums), per E. de Castelar; Cantares Populares y Literarios, per Melcior de Plalan; Chiron, per Joan Llongueras; El Sabor de la Tierruca, per J. M. Pereda; Jeromin, per Lluís Coloma; Relato Inmoral, per W. F. Florez; Testamento Literario, per Armando Palacio Valdés; Los que teniamos 12 años, per E. Glaeser; Boy, per Lluís Coloma; Espronceda, Poesies; Rucas de Marfil, per Conxa Espina; Varón de Deseos, per Ricard León; El Amor de los Amores, per Ricard León; El Hombre Nuevo, per Ricard León; Casta de Hidalgos, per Ricard León; Sónnica la Cortesana, per V. Blasco Ibañez; A los piés de Venus, (los Borgias), per V. Blasco Ibañez; Los Cuatro Jinetes del Apocalipsis, per V. Blasco Ibañez; El Escándalo, per P. A. de Alarcón; El niño de la Bola, per P. A. de Alarcón; El sombrero de tres picos, per P. A. de Alarcón; El Capitán Veneno, per P. A. de Alarcón; Res de nou a l'Oest, per E. M. Remarque; Ocells de gàbia, per E. Coca Vallmajor; La Totó flirteja, per V. Coma i Soley; Cristòfor Colom fou català, Lluís Ulloa; La vida austera, per Pere Corominas; Un troç de paper, (dos volums), triat per Carles Riba; Buscant una ànima, per Monserdà de Masia; Mossèn Jacint Verdaguer, per Valerià Serra i Boldu; El malalt imaginari — El casament per força, per Molière; Rondalles de Poble, per Erkamann Chatrian; La noia de Bronze, per T. Roig i Llop; Vides d'Alexandre i de Cèsar, per Plutarc; Els Assassinats del Carrer Morgue, per Edgar A. Poe.

El Consell Directiu agraeix cordialment aquest important donatiu de la Conselleria de Cultura del nostre Ajuntament.

Composició musical inspirada pel Pireneu.—Amablement invitats pel mestre Ramon Serrat, director de l'Escola Municipal de Música de la nostra ciutat, el prepassat dia 6 de desembre, varis membres del Centre assistiren a la sessió íntima que l'al·ludit mestre organitzà per tal de donar a conèixer, a llurs amistats, les primícies de la seva darrera producció musical, titulada «Suite pirenenca», la qual obra ha estat composta pel mestre Serrat segons el text de quatre impressions del Pireneu de l'entusiasta excursionista n'Agustí Fabra, ex-secretari del Centre.

La música descriptiva, en general, és potser la que més s'adiu al temperament i a la sensibilitat de l'excursionista; però quan la impressió descrita pels sons transporta el nostre esperit als més bells paisatges de la natura, aleshores els sentiments anímics del muntanyenc són remoguts intensament i el gaudi i l'emoció sentida és doblement volguda i estimada. Diem això perquè en cadascun dels quatre temps de què es compon aquesta obra, el mestre Serrat estigué inspiradíssim i la seva interpretació ens féu revivre plenament i exacta, fins en els seus més petits detalls —malgrat ésser interpretada per piano sol— tot ço que l'amic Fabra consignà en les seves «Impressions pirenenques». Aquests quatre temps són ordenats i titulats així: I. La vall dels estanys. —II. Nit a la pleta. — III. Els cims. —IV. Núria. L'aplec dels pastors.

Sabem que actualment el mestre Serrat treballa de ferm en l'orquestració de la «Suite pirenenca», amb la qual cosa aquesta partitura tindrà encara un millorament, puix prendrà uns matisos i unes proporcions insospitades pels que poguérem oir la reducció per a piano.

En remerciar, des d'ací, l'atenció que el mestre Ramon Serrat tingué pel Centre, ens plau felicitar-lo cordialment, alhora que agraïm com es mereix la seva aportació musical en pro de la cultura excursionista.

Museu —Del consoci Josep M.ª Fargas hem rebut varis exemplars de Lepidopters i de Magí Rubí un fragment d'esquelet. Han passat a les vitrines corresponents.

Agraïm aquests donatius.

Companys que estan al front.—Continuament rebem satisfactòries noves dels nostres companys que estan lluitant al front, a tots els quals a més del portantveu, s'els cursa contestació a les seves lletres trametent-los afectuoses salutacions i encoratjadors testimonis de simpatia de la nostra part.

Els qui darrerament han escrit són:

P. Masana i P. Anglada des d'Alcanyiç, Pau Camí des d'El Pardo (Madrid), Isidre Carrés des de Fraga i Joan Girona des de Santa Caterina.

Socis ingressats darrerament.—Mercé Alemany i Creixell i Maria Moros i Arayo.

Secció femenina —El nostre Centre veu amb goig les tasques que desenvolupa aquesta secció, ja que cada dia són més nombroses les companyes que augmenten els rengles de la mateixa.

Donatiu.—Per acord del Consell Directiu del nostre Centre, va lliurar-se el passat mes de novembre a l'Hospital Militar, la quantitat de vint-i-cinc pessetes.

Enquadernació d'Arxiu.—Advertim a aquells dels nostres consocis als quals interressi posseir relligats els números d'ARXIU corresponents a 1936-1937, els quals queden completats amb el present número, que poden lliurar-los a la Secretaria.

Guia Monogràfica de Sant Llorenç del Munt.—Tal com diguérem en l'últim número, de què s'estava procedint a la correcció de les proves gràfiques del mapa general de la muntanya, podem dir avui que quasi està llest; falta solament retocar petites coses, per qual motiu creiem que dintre de poc podrà posar-se a la venda aquesta tan esperada Guia.

Castanyada i Pinyonada.—Mancats d'aquella joia i alegria d'altres vegades, motivada per la falta d'aquells companys nostres que es troben lluitant en els fronts de batalla i i amb el sol fi de no deixar perdre aquestes sortides de germanor, enguany varem celebrar la típica castanyada en la soleia era de la casa de can Font i la pinyonada en un bell recó de can Pèlecs. No cal dir que en les dues sortides i hagué un bell estol de companyes de la Secció femenina que donaren un caire familiar i una nota agradable, al recordar els companys que anyalment hi freqüentaven i que són al lloc d'honor.

Socis actuals.—Actualment el número de socis que compta el nostre Centre, és de 295. D'aquests, 83 són rellevats de pagament per estar movilitzats.

INDEX DEL VOLUM

1936 - 1937

ARTICLES DE REDACCIÓ

Editorials: Noces d'argent, pàg. 1.—El que tots esperem, 25.—El camping i l'evolució de l'excursionisme, 45.—Per dignitat i patriotisme, 73.—Les tasques immediates de l'Excursionisme. 81.—No s'ha fet l'unitat: Visca la unitat!, 93.—La poderosa influència de la natura, 105.—La màxima excursió, 125.

ANUNCIAT D'EXCURSIONS I CONFERÈNCIES. Pàgines: 23, 44, 72.

CRÒNICA I REPORTATGE DEL CENTRE. Pàgines: 19, 22, 37, 39, 41, 61, 70, 80, 91, 98, 103, 122, 139.

NOTES NECROLÒGIQUES. Marc Armengol i Trullàs, 22.—Evarist Rigol i Simon, 122.

Altisen, Jaume: La unió fa la força, 14.

Anglada, Pere: Anècdotes excursionistes, 89.

Armengol i Viver, J. M.ª: Can Canals, de Sant Quirze de Terrassa, 131.

Arola i Camps, J. M.: Lloança, 2.

Avellaneda, Mateu: Can Figueres del Mas, 26 i 47.—Apel·les Mestres, 86.—El carrer de Baix, 128.

Balliman: Un campament a la Vall Ferrera, 54.

Boada i Lladó, Antoni: Record, 11.

Borràs, Joan: Anècdotes viscudes, 90.

Bosc i Gimpera, P.: Empòrion, 59.

Cabeça, Ramon: L'home i l'excursió, 78.—Els Robinsons moderns i la Ràdio, 111.

Canyameres, Ferran: L'hora fantàstica dels Cárpat, 115.—La fosca bellesa de Praga, 130.

- Carreras i Candi, Francesc*: Terrassa, antiquíssim far, pot ésser nom ibèric, 35.
- Castanyer, Lluis*: Remembrança, 3.
- Duc, Joan*: Segons quin Pireneu, 119.
- Elias, Jacint*: La direcció dels corrents eocènics contrària a la dels corrents actuals, 74.—Epoca en què les aigües del nord del Vallès començaren a escorre's vers migjorn, 83.
- Escudé, Josep*: Santuaris de la Guàrdia i de Pinòs, 68.
- Fargas i Martí, J. M.*: El Grill, 99.—Per la vida del Centre, 135.
- Gali, Alexandre*: Sant Llorenç del Munt, patró de l'excursionisme terrassenc, 6.
- Gali i Figueras, Miquel*: Excursió a Sant Mamet, 4.
- Galt, Marian*: Una valor, 17.
- Girona Boada, Joan*: Visió del front, 127.
- Gorina, Pau*: L'excursionisme terrassenc, 12.
- Graner i Civil, Rossend*: Una guspira de llum, 18.—D'excursionisme, 137.
- Llimona, Josep*: Puigmal, 101.
- Massana, Pere*: Obligacions de l'excursionista en l'hora actual, 95.
- Maussier Dandelot, J.* — *Trad. A. Fabra*: S'abaixen els Pireneus?, 40.
- Monté, Rosa*: Una planta útil, 103.
- Montllor i Pujal, Joan*: Brindis, 7.
- Pagés, Joan*: Un assaig analític, 63.
- Palet i Barba, Domènec*: Bona tasca, 8.
- Pi de la Serra, F.*: Tasca lloable, 10.
- Planas, A.*: Feu camping, 102 —Impressions i records, 120.
- Pons, Iu*: Nit de març, 107.—La nit damunt el camp, 109.
- Rabassa, Domènec*: Breus impressions d'Enyalira, 78.
- Roig i Oller, R.*: Per la regió d'Enyalira, 31.
- Suana i Picanyol, I.*: Dues ascensions a la paret nord del Pedraforca, 112.
- Tintoré, J.*: La Vall i Serres de Gallifa, 88.

GRAVATS

Pàgina	12:	Làmina	I.—El Centre Excursionista al Sanatori de can Vi-ver (24 gener 1911).
»	12:	»	II.—Placa de ferro forjat dedicada als socis funda-dors; clixé, Xavier Arola.
»	13:	»	III.—Ermita de Santa Maria de Campanyà; clixé, Xavier Arola.
»	13:	»	IV.—Retaule de Santa Maria de Campanyà; clixé, Josep Llenes.
»	13:	»	IV.—Altar de l'ermita de Santa Maria de Campanyà; clixé, Xavier Arola.
»	34:	»	V.—El Pic Negre d'Envalira des de la vessant an-dorrana; clixé, J. Altimira.
»	34:	»	V.—El Cercle de Pessons des del Port d'Envalira; clixé, J. Altimira.
»	35:	»	VI.—El carrer de Sant Pere l'any 1885.
»	35:	»	VI.—La Rambla d'Egara l'any 1885.
»	58:	»	VII.—L'Afrodita praxitèlica d'Empúries (segle III a. de J. C.)
»	58:	»	VIII.—Vista parcial de les ruïnes d'Empúries.
»	59:	»	IX.—El nostre XXVIII Campament social de vacan-ces, instal·lat al Pla de Boet; clixé, P. Puig.
»	59:	»	IX.—Llac d'Areste; clixé, J. Altimira.
»	59:	»	X.—Panoràmica des de la Pica d'Estats vers l'est; clixé, J. Altimira.
»	59:	»	X.—Comapedrosa des de la regió de Bayau; clixé, J. Altimira.
»	114:	»	XI.—Cresta final del Pedraforca. A la dreta comen-ça l'últim a canal; clixé, Manuel Closa.
»	114:	»	XI.—Pedraforca: «Dit del Riambau» i parets per on s'efectuà l'escalada; clixé, Manuel Closa.

EXCURSIONISTES!

PER A EFECTUAR VOSTRES
COMPRES NO OBLIDEU

Sabateria Egara

Milícies Catalanes, 24 - Rba. Egara, 213

RADIO :: DISCOS

PIANOS DE LLOGUER
TOT EL REFERENT A MUSICA
VENDES A TERMINIS

CASA FARRAS J. Jover, 18

ALFOMBRES - PERSIANES - HU-
LES - PLOMERS - RASPALLS -
BARRETS - ESPARTERIA

A. Rovira

Casa fundada en 1770

Joaquim Maurín, 14 Terrassa

Guarnicioneria i Corretges de cuir i goma

J. CASTELLA ESPAÑÓ

Casa fundada en 1790

F. ASCASO, 22 - TELEF. 2151

Victòria
Hotel
Restaurant

Milícies Catalanes, 50
Telèfon, 1815

NOVA DIRECCIÓ:
ANTONI ARNAN

Carta-Coberts - Banquets - Pensions a preus reduïts

Casa GORINA

Material per a Oficines

Milícies Catalanes, 59 Terrassa

RELOTGERIA CASTIN

TALLER REPARACIONS

Raval, 25 Terrassa

Visiteu la Jardineria Casa Martínez

CONSERVACIÓ DE JARDINS
RAMS I CORONES

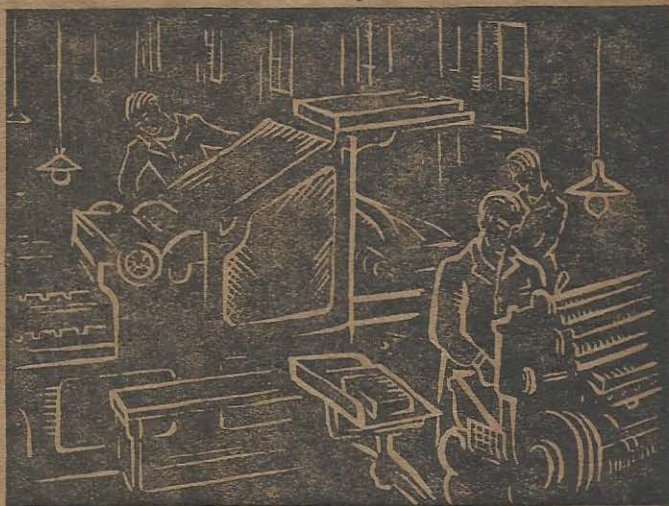
VALL, 27 TELEF. 1153

Arts Gràfiques en general

Impremta
i Relligats

Joan Morral

INDUSTRIA COL·LECTIVITZADA

Bonaventura
Durruti, 22
Telèf. 1424

T E R R A S S A